

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КОМПАРАТИВІСТИКИ

РИТОРИКА

Електронні методичні вказівки для підготовки
до аудиторних занять
для студентів 4-го курсу очної та заочної форм навчання
філологічного факультету
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
035.10 Прикладна лінгвістика

ОДЕСА
Астропринт

2023

УДК 808.5(072)
P55

Укладач:

Є. В. Джиджора, д. філол. н., доцент, професор кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

В. Б. Мусій, д. філол. н., професор, професор кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

М. Г. Якубовська, к. філол. н., доцент, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»

*Рекомендовано до друку
вченою радою філологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова
(протокол № 7 від 29 травня 2023 року)*

P55

Риторика [Електронний ресурс] : електронні методичні вказівки для підготовки до аудиторних занять студентів 4-го курсу очної та заочної форм навчання філологічного факультету першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література, 035.10 Прикладна лінгвістика / уклад. Є. В. Джиджора. – Одеса : Астропринт, 2023. –17 с. – 0,3 МБ.

Методичні вказівки спрямовані на організацію лекцій і практичних занять з курсу «Риторика». Передбачено тематику лекційних і практичних занять, питання, що виносяться на обговорення, завдання для підготовки індивідуального завдання, рекомендований список основної і додаткової літератури.

Адресовано студентам філологічних спеціальностей.

УДК 808.5(072)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2023

© Є. В. Джиджора, укладання, 2023

ЗМІСТ

Загальні відомості.....	4
Зміст навчальної дисципліни.....	6
Тематика лекцій.....	8
Тематика практичних занять.....	10
Індивідуальне самостійне завдання.....	12
Питання для контролю знань.....	13
Рекомендована література.....	15

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Риторика» основні постулати риторики, лексико-стилістичні складники переконувальної комунікації, посприяти формуванню риторичної культури особистості, яка проявляється в оволодінні технологіями використання теоретичного матеріалу в професійному спілкуванні.

Завдання вивчення дисципліни такі:

- познайомитися з історичними витоками риторичної комунікації на прикладі античних давньогрецьких та давньоримських ораторів;
- продемонструвати тяглість традицій античної риторики у середньовічній давньоукраїнській культурі;
- виявити основні закономірності становлення риторичної комунікації у світовій культурі XIX-XXI ст.;
- показати основні тенденції функціонування риторичної комунікації у різних галузях, у тому числі, й професійних;
- дослідити риторичний процес, його підготовчі та основні стадії;
- навчитися вправно комунікувати, логічно й послідовно висловлюватися та обстоювати свою думку;
- сформувати риторичну культуру як форму адекватного й переконливого спілкування.

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- історичні витoki зародження риторики;
- видатних ораторів античного світу, епохи Середньовіччя та Нового часу;
- комунікативні обставини та комунікативні ефекти відомих промов видатних ораторів, що отримали важливий суспільний резонанс;
- особливості підготовки до здійснення успішної риторичної комунікації;
- основні та допоміжні стадії риторичного процесу;
- закономірності функціонування риторичної комунікації в загальному масовокомунікаційному процесі;

має вміти:

- аналізувати комунікативну складову ораторського виступу з точки зору ефектів та результативності;
- продемонструвати культурно-історичну та риторичну значущість відомих виступів видатних ораторів;

- побудувати промову відповідно до поставленої мети та із врахуванням закономірностей здійснення успішної риторичної комунікації;
- публічно виступити перед аудиторією на задану тему і у такий спосіб досягти поставленої комунікативної мети;
- бути комунікативно адекватними різним комунікативним ситуаціям, у тому числі й професійним.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Історія становлення риторики

Тема 1. Риторика як наука та навчальна дисципліна. Її місце в системі інших гуманітарних наук (етики, логіки, філософії, психології, лінгвістики, літературознавства, історії журналістики тощо). Предмет та об'єкт риторики. Основні поняття та категорії класичної риторики (логос, етос, пафос, топос). Композиційні складові риторичного цілого: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, елоквенція, акція. Значення риторики в сучасній культурі.

Тема 2. Античні джерела риторики. Передумови виникнення риторики в Давній Греції. Видатні ритори: Перикл, Горгій, Лісій, Демосфен, Сократ, Платон. Відмінність риторичної діяльності Аристотеля від риторики попередників. Риторика в Стародавньому Римі. Секрети майстерності Цицерона. Основні методики навчання у римських риторичних школах доби Імперії. Педагогічна риторика Квінтіліана.

Тема 3. Ораторське мистецтво в Середні віки. Екзегетика, гомілетика, казуїстика, риторичні основи патристики. Візантійські теорії риторики. Особливості пізньовізантійської риторики. Риси середньовічної риторичної традиції на Заході, ключові відмінності від традицій Сходу.

Тема 4. Історія української риторики. Виникнення та специфіка розвитку української риторики. Перші оратори Київської Русі: митрополіт Іларіон, Кирило Туровський, Серапіон Володимирський, князь Володимир Мономах. Полемічна майстерність Івана Вишенського. Риторика як профільюючий предмет у Києво-Могилянській академії, автори підручників, відмінності між концепціями. Особливості риторики в епоху Бароко. Риторична спадщина Феофана Прокоповича, Дмитра Туптала та Григорія Сковороди.

Тема 5. Теоретичні основи риторики. Інвенція як композиційна складова утворення риторичного твору. Положення та прийоми інвенції. Поняття про диспозицію та її закономірності. Закономірності розташування основних частин “цілого” в творі. Методи викладу матеріалу: дедуктивний, індуктивний, аналогічний, стадійний, концентричний. Теза і аргумент як основні категорії диспозиції.

Тема 6. Закони логіки. Закони тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави. Аналогічна аргументація та її типи. Демонстрація як процес виведення тез та аргументів. Типи висновків: підсумкові, типологічні, апелювальні. Елокуція та елоквенція як способи

прикрашання висловлювання. Роль тропів та риторичних фігур у побудові “цілого”. Основні фігури та доцільність їх використання.

Змістовий модуль 2

Структурні особливості риторичного виступу

Тема 7. Акцію як завершальний етап реалізації риторичної мети. Риторичний ідеал. Основні етапи взаємодії оратора з сучасною аудиторією. Образ оратора та його вплив на аудиторію. Система цінностей аудиторії. Маніпулювання та актуалізація аудиторії. Психологія натовпу. Шляхи подолання опору аудиторії.

Тема 8. Види красномовства. Традиційні жанрові різновиди: політичне, парламентське, академічне, суспільно-побутове, судове, лекційно-пропагандистське, дипломатичне, військове, церковно-богословське. Нетрадиційні жанрові різновиди: промова-молитва, промова-погроза, промова-пророцтво та ін. Повний риторичний аналіз промови.

Тема 9. Еристика як мистецтво дискутувати та полемізувати. Вчення про мистецтво спору А.Шопенгауера та С.Поварніна. Функції суперечок, дискусій, полеміки, диспутів. Загальні відомості про суперечку, різновиди суперечок. Коректні та некоректні засоби ведення суперечок. Еристичні вимоги до розв’язання суперечливої ситуації в контексті “золотих правил” риторики. Поняття про види, принципи і правила полеміки. Технології спростувань доводів опонентів. Критика аргументів та демонстрації. Логічні виверти.

Тема 10. Риторика як культура ділового спілкування. Вербальні засоби спілкування. Вплив особистості на ефективність переконання. Логіко-психологічні правила конструювання повідомлень. Невербальні засоби спілкування та культура поведінки. “Мозкові атаки” як ефективний засіб розв’язання нестандартних ситуацій. “Круглий стіл” як форма колективного вирішення проблеми.

Тема 11. Неориторика – новий етап розвитку риторичного мистецтва. Особливості неориторики. Відмінності з класичною риторикою. Поняття чорної риторики. Новітні напрямки в дослідженні переконувальної комунікації (відомості про теорію комунікації, НЛП, сугестивна лінгвістика, іміджеологія тощо). Неориторика та паблік рілейшнз. Постправа та неориторика. Пропаганда та неориторика. Неориторика в умовах діджиталізації. Риторика та маніпуляція суспільною свідомістю. Шляхи подолання страху перед камерою та мікрофоном.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Лекція 1. Риторика як наука та навчальна дисципліна

1. Предмет та об'єкт риторики
2. Основні поняття та категорії класичної риторики
3. Значення риторики в сучасній культурі

Лекція 2. Античні джерела риторики

1. Передумови виникнення риторики в Давній Греції
2. Риторична теорія Аристотеля
3. Секрети майстерності Цицерона
4. Педагогічна риторика Квінтіліана

Лекція 3. Ораторське мистецтво в Середні віки

1. Візантійські теорії риторики
2. Екзегетика, гомілетика, казуїстика, риторичні основи патристики
3. Особливості пізньовізантійської риторики

Лекція 4. Історія української риторики

1. Специфіка розвитку української риторики
2. Перші оратори Київської Русі
3. Риторика як профільюючий предмет у Києво-Могилянській академії, автори підручників, відмінності між концепціями
4. Риторична спадщина Феофана Прокоповича та Григорія Сковороди

Лекція 5. Теоретичні основи риторики

1. Інвенція як композиційна складова утворення риторичного твору
2. Положення та прийоми інвенції
3. Поняття про диспозицію та її закономірності
4. Теза і аргумент як основні категорії диспозиції

Лекція 6. Закони логіки

1. Закон тотожності
2. Закон суперечності
3. Закон виключення третього
4. Закон достатньої підстави

Лекція 7. Акцію як завершальний етап реалізації риторичної мети

1. Основні етапи взаємодії оратора з сучасною аудиторією
2. Образ оратора та його вплив на аудиторію
3. Маніпулювання та актуалізація аудиторії
4. Шляхи подолання опору аудиторії

Лекція 8. Види красномовства

1. Традиційні жанрові різновиди

2. Нетрадиційні жанрові різновиди
3. Риторичний аналіз промови: основні стадії

Лекція 9. Еристика як мистецтво дискутувати та полемізувати

1. Вчення про мистецтво спору
2. Загальні відомості про суперечку, різновиди суперечок
3. Коректні та некоректні засоби ведення суперечок
4. Поняття про види, принципи і правила полеміки
5. Технології спростувань доводів опонентів

Лекція 10. Риторика як культура ділового спілкування

1. Вербальні засоби спілкування
2. Логіко-психологічні правила конструювання повідомлень
3. Невербальні засоби спілкування та культура поведінки
4. “Мозкові атаки” як ефективний засіб розв’язання нестандартних ситуацій

Лекція 11. Неориторика – новий етап розвитку риторичного мистецтва

1. Особливості неориторики та відмінності з класичною риторикою
2. Поняття чорної риторики
3. Неориторика та паблік рілейшнз
4. Постправда та неориторика
5. Пропаганда та неориторика
6. Неориторика в умовах діджиталізації
7. Риторика та маніпуляція суспільною свідомістю

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. (2 год)

Античні джерела риторики

1. Видатні давньогрецькі оратори: Перикл, Горгій, Лісій, Демосфен, Сократ, Платон
2. Риторика в Стародавньому Римі
3. Секрети майстерності Цицерона, Квінтіліана, Августина Блаженного
4. Аналіз конкретних виступів
Основна література: 1; 6; 16; 17
Додаткова: 4; 10

Заняття 2. (2 год)

Видатні українські оратори

1. Перші оратори Київської Русі: митрополіт Іларіон, Кирило Туровський, Серапіон Володимирський, князь Володимир Мономах
2. Полемічна майстерність Івана Вишенського
3. Риторична спадщина Феофана Прокоповича, Дмитра Туптала та Григорія Сковороди
4. Аналіз конкретних виступів
Основна література: 1; 6; 16; 17
Додаткова: 4; 10

Заняття 3. (2 год)

Теоретичні основи риторики

1. Положення та прийоми інвенції
2. Закономірності розташування основних частин “цілого” в творі
3. Методи викладу матеріалу: дедуктивний, індуктивний, аналогічний, стадійний, концентричний
Основна література: 8; 12; 15; 16; 17; 18
Додаткова: 4; 12

Заняття 4. (2 год)

Закони логіки

1. Закони тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави
2. Типи висновків: підсумкові, типологічні, імплікативні, апелювальні
3. Аналіз конкретних виступів
Основна література: 8; 14; 15
Додаткова: 4; 7
Електронні інформаційні ресурси: 2; 3; 4

Заняття 5. (2 год)

Акцію

1. Комунікативний конфлікт між оратором та аудиторією

2. Психологічні бар'єри оратора
3. Інтер'єр та екстер'єр у виступі оратора
4. Аналіз конкретних виступів
Основна література: 1; 2; 3; 8; 16; 17
Додаткова: 8; 9; 10; 11
Електронні інформаційні ресурси: 2; 3; 4

Заняття 6. (2 год)

Види красномовства

1. Традиційні жанрові різновиди
2. Нетрадиційні жанрові різновиди
3. Риторичний аналіз конкретних промов
Основна література: 6; 7; 11; 12; 13
Додаткова: 1; 2; 3; 8
Електронні інформаційні ресурси: 2; 3

Заняття 7. (2 год)

Еристика як мистецтво дискутувати та полемізувати

1. Загальні закономірності ведення суперечок
2. Еристичні вимоги до розв'язання суперечливої ситуації в контексті “золотих правил” риторики
3. Технології спростувань доводів опонентів.
4. Критика аргументів та демонстрації.
5. Логічні виверти
6. Еристичний аналіз конкретних промов
Основна література: 5; 8; 9; 16; 17
Додаткова: 4; 6; 7
Електронні інформаційні ресурси: 2; 3

Заняття 8. (2 год)

Неориторика

1. Новітні напрямки в дослідженні переконувальної комунікації
2. Пропаганда та неориторика
3. Неориторика в умовах діджиталізації
4. Риторика та маніпуляція суспільною свідомістю
5. Аналіз конкретних виступів
Основна література: 3; 8; 13; 15; 17
Додаткова: 5; 11
Електронні інформаційні ресурси: 1; 4

ІНДИВІДУАЛЬНЕ САМОСТІЙНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання проводиться після завершення лекційного курсу і виконується за бажанням. Студенти готують промову і публічно виступають з нею перед студентською аудиторією. Темі та жанр виступу обирають самостійно. Час виступу становить до 10 хв. Впродовж виступу оратор має продемонструвати набуті навички підготовки до промови (відбір, розташування, прикрашення та запам'ятовування матеріалу). Крім того, впродовж виступу студент має продемонструвати набуті навички виголошення підготовленої промови (риторичне акцію). Після виголошеної промови викладач та студенти разом аналізують виступ, виконують "роботу над помилками", оратор одразу отримує feedback та розуміє, як буде оцінено виступ.

Завдання оцінюється 20 б.

Актуальність обраної теми - 5 б.

Відбір та розташування матеріалу (аргументаційна частина) - 5 б.

Прикрашення та запам'ятовування матеріалу - 5 б.

Акцію - 5 б.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

1. Загальне уявлення про риторику. Проблема дефініції.
2. Зародження риторики. Зв'язки з іншими суміжними дисциплінами.
3. Предмет дослідження в риторичі на галузевому, категоріально-понятійному та структурному рівнях.
4. Inventio як початкова стадія риторичної діяльності.
5. Поняття “комунікативної адекватності”. Конвенційна та ініціативна позиція оратора.
6. “Горизонт очікування” аудиторії. Види ставлення аудиторії до предмету промови.
7. Виведення концепції промови. Ситуації не-формулювання тезису.
8. Мета та завдання промови. Особливості надмети.
9. Dispositio як друга стадія риторичної діяльності.
10. Класифікація способів вдалого початку промови за Х. Леммерман.
11. Класична схема промови. Особливості застосування маркованих елементів.
12. Проблема використання “загальних місць”. Види топосів.
13. Основні категорії argumentatio: теза, аргумент, демонстрація.
14. Способи викладу матеріалу: відмінні риси.
15. Дедукція як один з методів концептуального викладу. Спекуляції на хибних істинах.
16. Індукція як один з методів концептуального викладу. Безпідставні узагальнення.
17. Аналогічний метод концептуального викладу. Співставлення неоднорідних явищ.
18. Логічна та маніпулятивна форми argumentatio: основні розбіжності.
19. Уявлення про маніпуляцію. Різниця між маніпуляцією та обманом.
20. Найпоширеніші маніпулятивні аргументи.
21. Суб'єктні тактико-технічні дії в маніпулятивній аргументації (диверсія проти особи).
22. Об'єктні тактико-технічні дії в маніпулятивній аргументації (диверсія проти тверджень).
23. Elocutio як найважливіша стадія формотворення промови.
24. “Звичайні” риторичні тропи. Проблеми, пов'язані з їх використанням.
25. “Нестандартні” риторичні тропи. Роль і місце іронії в мистецтві оратора.
26. Риторичні фігури мовлення.
27. Риторичні фігури думки.
28. Actio як завершальна стадія риторичної діяльності.
29. Психологічні бар'єри оратора.
30. Технічний арсенал оратора.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бондаренко Г. Л. Історія педагогічної риторики: навчальний посібник. Київ : Персонал, 2012. 276 с.
2. Джиджора Є. В. Риторична маніпуляція прихильністю аудиторії у виступах впізнаваних спікерів. Прикладна лінгвістика на Півдні України: здобутки і перспективи. Колективна монографія / За ред. Н. Кондратенко. Вінниця : Твори, 2022. С. 38–44.
3. Джиджора Є. В. Візуальна маніпуляція «місцем ведучого» у програмах М. Михалкова «Бесогон TV». The European Development Trends in Journalism, PR, Media and Communication. Wloclawek, Republic of Poland, 2020. P. 72–75.
4. Джиджора Є. В. Промови Президента Зеленського під час російсько-української війни: інтенції вдалих початків. Причорноморські філологічні студії. № 2, 2023. С. 5–10.
5. Джиджора Є. В., Мельник С. Промови Президента України Володимира Зеленського у перші місяці російсько-української війни: форми саркастичної риторики. New development horizons of philological science : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. S. 489–503.
6. Кацавець Р. Ораторське мистецтво: підручник. Київ : Алерта, 2021. 250 с.
7. Климова К. Я. Лекційне красномовство у підготовці майбутніх учителів-риторів до професійної діяльності. Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі / За ред. К. Климової. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 23–28.
8. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.
9. Марченко В., Старкіна А. Прагматичний ефект використання гумору у публічних політичних виступах. Молодий вчений, 2020. № 11 (87). С. 463–467.
10. Методика навчання риторики в школі: навчальний посібник / Автор-укладач В. Нищета. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 200 с.
11. Онкович Г., Онкович А. Новітні жанри публічних виступів. Обрії друкарства. Вип. 1 (9). 2021. С. 217–233.
12. Пінчук Ю. В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога: навчальний посібник. Київ : КНТ, 2015. 160 с.

- 13.Потапенко С. Когнітивна риторика ефекту: в пошуках методу (на матеріалі інавгураційних звернень американських президентів Дж. Кеннеді і Дж. Буша).
http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1395/Vknlu_fil_2_012_15_2_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- 14.Посібник-практикум з дисципліни «Основи ораторського мистецтва» / укл. Адамович А. Є., Шлеїна Л.І. Мелітополь, 2021. 93 с.
- 15.Риторика: навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / Укл. Гузенко І. І. Львів, 2014. 328 с.
- 16.Риторика : навчальний посібник / Упор. Т. Ісаєнко, А. Лисенко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
- 17.Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с.
- 18.Шинкарук В., Теслюк В. Основи риторики: навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.

Додаткова

1. Бондаренко Г. Л. Методичні засади підготовки вчителя початкової школи до мовленнєво-риторичної діяльності. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. № 1 (30). 2016. С. 13–18.
2. Будянський Д. Напрями використання здобутків риторики в процесі розвитку риторичної культури викладача вищого навчального закладу. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». Ужгород, 2017. Вип. 1 (40). С. 38–41.
3. Будянський, Д. В. Суть і структура риторичної культури викладача вищого навчального закладу. Теорія та методика навчання та виховання. 2018. № 39. С. 12–21.
4. Джиджора Є. В. Риторика: Методичні вказівки та завдання для студентів четвертого курсу здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності «журналістика». Одеса, 2018. 24 с.
5. Джиджора Є. В. Теорія змови як пропагандистська модель комунікації (як пов'язані коронавірус, вишки 5G та вакцини Б. Гейтса). Діалог: Медіа-студії. 2020. № 26. С. 37-51.
6. Залюбівська О. Б. Інтерактивна технологія формування риторичної культури майбутніх викладачів вищої школи. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2018. № 5. С. 103–113.
7. Колотілова Н. Взаємозв'язок логіки та риторики: методологія дослідження. Гілея: науковий вісник. 2021. Вип. 147. С. 93–97.

8. Красницька О. Мотиваційна промова командира як засіб формування психічної стійкості військовослужбовців та спонуки до дії. Війська освіта. № 1 (45). 2022. С. 123–135.
9. Кучерук О. А. Стратегічні орієнтири риторичної підготовки майбутніх учителів-словесників. Неперервна освіта: акмеологічні студії (Педагогічні науки. Психологічні науки): наук. журнал. № 2, 2017. С. 94–100.
10. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика: монографія / За ред. О. А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.
11. Серeda Н. В. Основи риторики для бізнес-лідерів: ефективний публічний виступ: навчальний посібник. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
12. Ткаченко Л. П. Сучасні аспекти дослідження риторики. Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки: зб. наук. пр. Харків : ХНПУ, 2019. Вип. 16. С. 120–131.

Електронні інформаційні ресурси

1. Чернецька С. Антизахідна риторика в інфовійні. Хто налаштовує українців проти Заходу: URL: <https://go.detector.media/antizahidna-ritorika-v-infovijni-hto-nalashtovuye-ukrayintsiv-proti-zahodu-doslidzhennya/>
2. Риторика: як навчитися гарно говорити. URL: <https://blog.agrokebety.com/rytoryka-yak-navchytysya-harno-hovoryty>
3. Риторика як мистецтво, наука і навчальна література. Дидактичні матеріали. <https://umity.in.ua/topic/?id=663>
4. Роль риторики в сучасному світі. URL: <https://zno.if.ua/?p=6307>

Навчальне видання

Риторика

Електронні методичні вказівки для підготовки
до аудиторних занять
для студентів 4-го курсу очної та заочної форм навчання
філологічного факультету
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
035.10 Прикладна лінгвістика

Електронне практичне видання

Укладач

Джиджора Євген Володимирович

В авторській редакції

Затвердж. авт. 1.09.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна
з програмним забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,3 МБ. Зам. 783

Видавець та виготовлювач
Видавництво і друкарня «Астропринт»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373
від 28.05.2003 р.
65091, м. Одеса, вул. Розумовська, 21, Україна
Тел.: (0482) 37-14-25, 33-07-17 (048) 7-855-855,
e-mail: astro_print@ukr.net www.astroprint.ua